

Jaakko Lind

SIIHEN LOPPUI SATUMAA

SIIHEN
LOPPUI
SATUMAA

Jaakko Lind

SIIHEN LOPPUI SATUMAA

Jaakko Lind

Taitto: Koobe Serlippens

© 2025 Jaakko Lind

Kustantaja: BoD · Books on Demand,

Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH,

Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9462-3

Sisällys

Sisällys.....	5
Johdanto.....	7
Sointu ja Sonora: Kansallisten levymerkkien yhteistyötä 1930-luvulta 1950-luvulle.....	11
Muusikon muotokuva.....	47
Porträtt av en musiker.....	107
Porträt eines Musikers.....	111
Kisakallio.....	125
Hakemisto.....	131

Johdanto

Tämä kirja on kokoelma musiikki- ja tanssilavakulttuuria käsitteleviä tekstejä. Ensimmäinen teksteistä ”Sointu ja Sonora: Kansallisten levymerkkien yhteistyötä 1930-luvulta 1950-luvulle” on julkaistu vuonna 2005 ilmestyneessä Leena Rossin toimittamassa artikkelikokoelmassa *Saanko luvan? Iskelmä-Suomen ilmiöitä 1900-luvulla*. Kokoelman kustantaja oli Turun yliopiston kulttuurihistorian oppiaineen yhteydessä toiminut tieto- ja tiedekirjallisuuteen keskittynyt kustantamo k&h. Artikkelini perustui kulttuurihistoriaan oppiaineeseen vuonna 2002 tekemääni pro gradu -tutkielmaani *Kautta suuren Suomenmaan Sointu soi kun tanssitaan*. Turkulainen toimittaja Tapani Maskula oli tehnyt Soinnun julkaisemaa musiikkia tutuksi muun muassa YLE:n Turun radiolle toimittamissaan radio-ohjelmissa ja esitelmissä.

Ensimmäiset Sointu-levymerkillä julkaistut levyt äänitettiin helmikuussa 1938 Turussa ”Brankulla” eli Turun VPK:n talolla. Kuusikymmentä vuotta myöhemmin, syksyllä 1998 ehdin haastatella äänityksiin osallistunutta

entistä Turun kaupunginorkesterin viulista Vilho Roinilaa. Mielenkiintoisessa haastattelussa hän kertoi yksityiskohtia äänityksistä. Levytyksiin osallistuneen viulisti ja kitaristi Pentti Hurmeen kitaransoittoa Roinila luonnehti ”hallelujaa-kompiksi”. Varsinaista arvostusta kitaraa kohtaan tuo määritelmä ei sisältänyt. En tiedä oliko tuo määritelmä myös viittaus Pelastusarmeijan tilaisuuksiin, joissa kitaraa paljon käytettiin. Käytännössä kitara oli pitkään taidemusiikissa väheksytty soitin. Turkulainen Sointu-levymerkki teki tiivistä yhteistyötä ruotsalaisen Sonora-levymerkin kanssa.

Sonora koskevaan aineistoon tutustuin, kun olin Ruotsissa opiskelijavaihdossa Lundin yliopistossa. Erityisen antoisia aineistonetsinnässä olivat käynnit silloisen Statens ljud- och bildarkivissa Tukholmassa. Sonora koskevaan aineistoon tutustuminen sai minut ymmärtämään, että ilman Sonora ei olisi ollut myöskään Sointua.¹

Toinen uudelleenjulkaistuista teksteistä, ”Muusikon muotokuva”, käsittelee muusikkona ja panimomestarina toimineen Yrjö Mannersalon toimintaa. Panimomestarina toimiminen muodostui hänelle varsinaiseksi päätyöksi, mutta muusikkous näyttää käyttämieni lähteiden mukaan olleen hänelle intohimo. Yrjö Mannersalo soitti viulua, klarinettia ja

1 Nykyisin Statens ljud- och bildarkiv on Avdelningen för audiovisuella medier vid Kungliga biblioteket.

tenorisaksofonia. Panimomestarina hän toimi monella paikkakunnalla eri puolilla Suomea. ”Muusikon muotokuva” on aikaisemmin julkaistu Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen julkaisusarjassa keväällä 2023 verkkojulkaisuna. Kirjoituksessa käyttämäni lähdeaineisto koostui pääosin Musiikkiarkiston kokoelmiin kuuluvista Yrjö Mannersalon valokuvista, konserttien käsiohjelmista ja hänen kirjoittamistaan julkaisemattomista muisteluista. Merkittäviä lisätietoja sain myös Yrjö Mannersalon pojalta Kari Mannersalolta, joka suhtautui ymmärtäväisesti kirjoitustyöhöni.

Kolmas teksteistä ”Kisakallio” on vuodelta 2024. Kisakallio oli 1950-luvun lopulla rakennettu tanssilava, joka oli toiminnassa 1980-luvun puoliväliin asti. Aikanaan se oli Salon seudulla hyvin suosittu vapaa-ajan viettopaikka. Kisakallion toiminnan loppumisen voi nähdä johtuneen muun muassa television vaikutuksesta ihmisten vapaa-ajan viettotapoihin. Ehdin käydä ottamassa Kisakalliosta muutamia valokuvia ennen sen purkamista 1990-luvun alussa. Tänä päivänä juuri mikään alueella ei enää kerro sen historiasta. Tällaiset rakennetussa ympäristössä tapahtuvat muutokset ovat kiinnostavia. Aivan samalla tavalla, kun esimerkiksi yritys lopettaa toimintansa, sen historiasta kertovia jälkiä tai merkkejä ei välttämättä ole enää myöhemmin löydettävissä. Jäljillää ja merkeillä tarkoitan yritysten logoja tai toimitiloja.

Todennäköisesti toimintansa päättäneen yrityksen logot poistetaan ja liiketilat otetaan joko toiseen käyttöön tai jopa puretaan. ”Muusikon muotokuvassa” esiteltävä panimomestari työskenteli 1940- ja 50-lukujen vaihteessa Salon Oluttehtaassa, jonka toiminta loppui jo 1950-luvulla. Panimon rakennukset entistä varastorakennusta lukuun ottamatta on purettu. Entisen varastorakennuksen lisäksi panimon toiminnasta muistuttaa lähinnä kadun nimi Malturinkatu.

Kuva 1. Ruotsalaisen Sonora-levy-yhtiön mainos. SLBA.

Artikkelikokoelma ”Siihen loppui satumaa” tarjoaa suomalaisen populaarikulttuurin ja -musiikin ystävälle jotain uutta, vanhaa, lainattua ja sinistä. Kokoelman ensimmäinen artikkeli käsittelee pohjoismaisen äänilevyteollisuuden vaiheita 1930-luvulta 1950-luvulle. Tarkastelun kohteina ovat kansallisuutta mainosretoriikassaan korostaneet äänilevymerkit: suomalainen Sointu ja ruotsalainen Sonora. Toisessa artikkelissa esitellään kahta uraa tehneen Yrjö Mannersalon vaiheita. Hän toimi sekä muusikkona että panimoteollisuuden palveluksessa eri puolilla maata. Kolmannessa artikkelissa seurataan lounaissuomalaisen Kisakallion tanssilavan vaiheita viime sotienjälkeisen jälleenrakennusajan vilkkaista vuosista vähitellen tapahtuneeseen hiipumiseen ja toiminnan päätymiseen.

Etukannen kuva: Tommy's Band, Riihimäen Seurahuone
/ Musiikkiarkisto
Takakannen kuva: Jaakko Lind

